

LATVIJAS REPUBLIKA
VALMIERAS NOVADA PAŠVALDĪBAS DOME

Nodokļu maksātāja reģistrācijas kods 9000043403, Lāčplēša iela 2, Valmiera, Valmieras novads, LV-4201
Tālrunis 64207120, e-pasts: pasts@valmierasnovads.lv, www.valmierasnovads.lv

FINANŠU INSTRUMENTU RISKU PĀRVALDĪŠANAS APRAKSTS
Valmierā, Valmieras novadā

I. VISPĀRĪGIE JAUTĀJUMI

Finanšu instruments ir vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvu, bet citai personai – finanšu saistības. Finanšu aktīvi ir nauda, citas personas pašu kapitāla instruments – līgums, kas apliecina atlikušo līdzdalību citas personas aktīvos pēc visu saistību atskaitīšanas, finanšu instruments, ja tas atbilst finanšu instrumenta definīcijai. Finanšu saistības ir līgumā noteikts pienākums nodot citai personai naudas līdzekļus vai citus finanšu aktīvus, vai savstarpēji apmainīt finanšu aktīvus vai finanšu saistības ar personu apstākļos, kas budžeta iestādei ir potenciāli nelabvēlīgi.

Finanšu instrumenti:

- finanšu ieguldījumi (izdevumi, ieguldījuma vērtspapīri, noguldījumi), *izņemot* ieguldījumus radniecīgajās un asociētajās kapitālsabiedrībās;
- prasības, kas radušās aktīva atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- aizņēmumi, saņemtie noguldījumi un emitētie vērtspapīri;
- saistības, kas radušās aktīva iegādes vai izveidošanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- atvasinātie finanšu instrumenti.

II. FINANŠU INSTRUMENTU KATEGORIJAS

Valmieras novada pašvaldībā finanšu instrumenti ir sekojošās kategorijās:

- **Prasības** – uzskaita amortizētajā vērtībā, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi:
 - **prasības, kas radušās aktīvu atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus** (bilances konts 1428), prasības par procentu un citiem maksājumiem (bilances konts 2317);
- **Pārējās finanšu saistības** - uzskaita amortizētajā vērtībā, piemērojot efektīvās procentu likmes metodi:
 - **aizņēmumi** (bilances konti 5119, 5219), uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem (bilances konts 5216)
- **Galvojumi** – uzskaita izsniegto finanšu garantiju līgumus, kas paredz noteiktu maksājumu veikšanu finanšu garantiju līguma turētājam radīto zaudējumu (izdevumu) kompensēšanai, kuri radušies darījumu partnera savlaicīgas nemaksāšanas dēļ, kā paredzēts attiecīgajos līguma nosacījumos, šādos gadījumos:
 - Garantija (galvojums) sniegta saskaņā ar līgumu, kura dalībnieki ir ieinteresētas personas, un tā nosacījumi līgumslēdzējam pusēm rada tiesības un pienākumus, un šo tiesību un pienākumu rezultātā katrai līgumslēdzējai pusei, iespējams, nav jāizpilda līdzvērtīgas saistības, kā arī tiesību aktos ir paredzēta zaudējumu atlīdzība saistību neizpildes gadījumā.

Pašvaldības izsniegtie galvojumi uzskaitīti zembilances kontā 9560.

Pašvaldība finanšu instrumentu atzīst un uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli tikai un vienīgi tad, kad pašvaldība kļūst par attiecīgā finanšu instrumenta līguma līgumslēdzēja pusi, un attiecīgais finanšu instruments atbilst finanšu aktīva vai finanšu saistību definējumam un atzīšanas kritērijiem.

III. FINANŠU INSTRUMENTI – AKTĪVI

Prasība par atlikto maksājumu radusies aktīva atsavināšanas rezultātā, maksājumu atliekot ilgāk par 12 mēnešiem, un klasificējama kā finanšu instruments. Nomaksa tiek veikta saskaņā ar līgumam pievienoto nomaksas grafiku, piemērojot procentu maksājumus 6 % gadā.

Lai identificētu riskus, Pašvaldība izvērtē savā rīcībā pieejamo informāciju par katras personas maksāspēju, kontrolē nomaksas grafika ievērošanu.

Atsavināšana uz nomaksu piemīt:

- Kredītrisks – pircējs ir atbildīgs par procentu un pamatsummas samaksu. Pašvaldība nav atbildīga par pircēju saistībām. Pircējs uzņemas risku, ka spēs samaksāt pamatsummu un samaksāt procentus. Zaudējumu rašanās risks gadījumā, ja parādnieks (debitors) nespēs vai atteiksies pildīt saistības pret Pašvaldību atbilstoši līguma noteikumiem.
- Likviditātes risks - samazināsies apgrozāmo līdzekļu apjoms un Pašvaldībai varētu rasties problēmas īstermiņa saistību maksājumos.

IV. FINANŠU INSTRUMENTI – SAISTĪBAS

Pašvaldībai ir finanšu saistības ar Valsts kasi un Vides investīciju fondu par saņemtajiem aizņēmumiem. Kārtību nosaka likums "Par budžetu un finanšu vadību", likums "Par pašvaldību budžetiem", likums "Par valsts budžetu", 10.12.2019. Ministru kabineta noteikumi Nr.590 "Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem". Aizņēmumu atmaksa tiek veikta saskaņā ar Valsts kases un Vides investīciju fondu aizdevuma atmaksas grafiku.

Aizņēmumiem piemīt:

- Kredītrisks, ja Valsts kase nespēs izpildīt pienākumu – izsniegt aizdevumu atbilstoši līguma noteikumiem.
- Likviditātes risks – ka ilgtermiņa saistības netiks savlaicīgi pildītas.
- Procentu likmju risks – iespēja, ka procentu likmju izmaiņas nelabvēlīgi ietekmēs izdevumus.

V. FINANŠU RISKU VADĪBA

Lai pārvaldītu savus finanšu instrumentus, Pašvaldībai ir noteikta finanšu risku vadība. **Finanšu instrumentu risku vadība ir darbības, kas palīdz identificēt, novērtēt, vadīt un novērst riskus. Savukārt risks ir tāda notikuma iespējamība, kas apdraud mērķu sasniegšanu. Risku vērtē ietekmes un varbūtības izteiksmē.**

Finanšu instrumentu risku pārvaldības process ietver šādus elementus:

- risku identificēšana;
- risku analīze;
- risku novērtēšana;
- papildu risku mazinošo pasākumu plānošana;
- risku pārvaldības uzraudzība un risku pārskatīšana;
- ziņošana un informēšana.

Galvenie finanšu riski, kas saistīti ar Pašvaldības finanšu instrumentiem ir likviditātes risks un kredītrisks.

Likviditātes risks ir risks, ka Pašvaldībai radīsies grūtības izpildīt pienākumus, kas saistīti ar tādām finanšu saistībām, par kurām norēķinās, nododot naudas līdzekļus vai citu finanšu aktīvu.

Pašvaldības likviditātes riska pārvaldības mērķis ir īstenot budžeta izdevumu pārraudzību un nodrošināt ilgtermiņa finanšu vadību, uzturēt atbilstošu naudas un tās ekvivalentu daudzumu un nodrošināt atbilstošu finansējuma pietiekamību pašvaldības funkciju realizācijai, lai Pašvaldība spētu pildīt savas saistības noteiktajos termiņos. Pašvaldība regulāri izvērtē finanšu aktīvu un pasīvu

saskaņotību, kā arī ilgtermiņa ieguldījumu finansējuma avotu stabilitāti.

Lai nodrošinātu līdzekļus Pašvaldības attīstības projektu, tajā skaitā ES un ārvalsts finansēto projektu finansēšanai, Pašvaldība normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, pamatojoties uz domes lēmumiem, var uzņemt ilgtermiņa saistības. Domes lēmumos, ar kuriem Pašvaldība uzņemas ilgtermiņa saistības, paredz saistību izpildes finansējuma avotus. Pašvaldība nenodrošina aizņēmumus ar īpašumiem, kas nepieciešami Pašvaldībai autonomo funkciju izpildei un regulāri kontrolē saistību procentuālo attiecību pret budžeta ieņēmumiem. 2023.gadā šis koeficients sastādīja 7.44%.

Pašvaldību budžetu izstrādāšanas un izlietošanas process ir atklāts. Pašvaldība organizē pašvaldības budžeta izpildi, nodrošina nodokļu iekasēšanu un līdzekļu racionālu izlietošanu, pamatojoties uz spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Kredītrisks ir risks, ka finanšu instrumenta darījumā iesaistītā viena darījuma puse radīs otram darījuma pusei finanšu zaudējumus, nespējot izpildīt pienākumu.

Kredītrisks saistībā ar uzskaitītajiem debitoru parādiem tiek pārvaldīts, izvērtējot visu pieejamo informāciju par darījumu partneri, izvērtējot klientu parādu atmaksas vēsturi. Lai mazinātu neatgūstamo parādu rašanās iespēju, nepārtraukti tiek uzraudzīti debitoru parādu atlikumi, nosūtot datu salīdzināšanas aktus un atgādinājumus par norēķinu veikšanu.

Izsniegtie galvojumi - Pašvaldība pārskata gada beigās veic kapitālsabiedrības finansiālā stāvokļa novērtējumu un galvoto aizņēmumu saistību izpildi noteiktā termiņā, novērtē resursu izlietojuma varbūtību intervālā no 5% līdz 100%, ņemot vērā sekojošas pazīmes:

- kapitālsabiedrības finansiālās grūtības;
- pašvaldība tādu ekonomisku vai juridisku iemeslu dēļ, kas saistīti ar kapitālsabiedrības finansiālajām grūtībām, piešķir kapitālsabiedrībai atlaidi vai atbrīvojumu, ko citos apstākļos nebūtu apsvērusi;
- kļūst ticams, ka kapitālsabiedrība uzsāks maksātnespējas procedūru vai cita veida finansiālu reorganizāciju;
- informācija par tādām nelabvēlīgām izmaiņām, kuras ir notikušas tehnoloģiskajā, tirgus, ekonomiskajā vai juridiskajā vidē, kurā darbojas kapitālsabiedrība, un kas norāda, ka līdzdalības izmaksu vērtība var nebūt atgūstama;
- Līdzdalības vērtības samazināšanās zem tās izmaksu vērtības arī ir objektīvs vērtības samazināšanās pierādījums.

Ja resursu izlietojuma varbūtību novērtē intervālā no 5% līdz 100%, aplēsto summu uzrāda zembilances kodā 9560, ja resursu izlietojuma varbūtība ir mazāka par 5%, informāciju par izsniegto galvojumu nenorāda zembilancē.

Domes priekšsēdētājs

Jānis Baiks

Rita Pole, 64207166
rita.pole@valmierasnovads.lv